

УДК 355.5:355.273(477)

В.В. КОСАРЧУК¹, Л.М. ЧОРНА², В.В. ЯКИМЕЦЬ³, М.І. ХИЖНЯК⁴, Л.А. УСТИНОВА⁴

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРИДАТНОСТІ ДО ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ РЯДОВОГО ТА ОФІЦЕРСЬКОГО СКЛАДУ МОБІЛІЗАЦІЙНОГО РЕЗЕРВУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ НА ЕТАПІ ЗВІЛЬНЕННЯ

¹Національна медична академія післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика, м. Київ, Україна²Військово-медичний клінічний центр Центрального регіону, м. Вінниця, Україна³Лікарня Управління внутрішніх справ МВС у Рівненській області, Україна⁴Українська військово-медична академія, м. Київ, Україна

Мета: вивчення придатності до військової служби військовослужбовців рядового та офіцерського складу мобілізаційного резерву Збройних Сил України.

Матеріали і методи. На основі статистичної звітності за формою № 2/мед., № 4/мед. та звітів про результати медичного огляду військовослужбовців Збройних Сил України за 2008–2012 рр. вивчалися динамічні зміни у стані придатності до військової служби на етапі звільнення.

Результати. У структурі захворювань, з приводу яких військовослужбовці були визнані військово-лікарськими комісіями непридатними (обмежено придатними) до військової служби, перші місця посіли розлади психіки та поведінки (21,71%), хвороби органів травлення (18,88%), хвороби системи кровообігу (12,14%), інфекційні та паразитарні хвороби (10,40%), хвороби кістково-м'язової системи (8,11%). Серед хвороб, внаслідок яких відбулися зміни у стані придатності до служби військовослужбовців офіцерського складу, перші п'ять місць посіли хвороби системи кровообігу (40,49%), хвороби кістково-м'язової системи (15,05%), хвороби органів травлення (12,57%), хвороби нервової системи (7,17%), травми та отруєння (5,47%).

Висновки. Невизначеність причин розвитку непридатності військовослужбовців мобілізаційного резерву заважає дієвому комплектуванню Збройних Сил України в умовах часткової та повної мобілізації і вимагає подальшого дослідження.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: мобілізація, військовослужбовці мобілізаційного резерву, рядовий склад, офіцерський склад, придатність до військової служби.

Мобілізаційна підготовка та мобілізація є складовими комплексу заходів, які здійснюються з метою забезпечення оборони держави, за винятком цільової мобілізації. Зміст мобілізаційної підготовки становить: створення мобілізаційного резерву; військовий облік військовозобов'язаних і призовників; підготовка та накопичення військово-навчених людських ресурсів військовозобов'язаних і призовників для комплектування посад, передбачених штатами воєнного часу. Одним з основних принципів мобілізаційної підготовки та мобілізації є наукова обґрунтованість організації медичного забезпечення військовослужбовців мобілізаційного резерву Збройних Сил України (ЗС України) [3;4;8-12].

Питання реформування вітчизняної системи медичного забезпечення військ, здоров'я військовослужбовців було предметом вивчення багатьох дослідників проблем військової медицини (В.Я. Білий зі співавт., 2000; Т.А. Бібік зі співавт., 2005, 2007; Ю. Калагін, 2007; М.П. Захараш зі співавт., 2008; Р.В. Шевчук зі співавт., 2013) [1;2;5-7;13]. Однак зміни у стані придатності до військової служби військовослужбовців рядового складу мобілізаційного резерву ЗС України та військовослужбовців Державної прикордонної

служби України на етапі звільнення не досліджувалися, що зумовлює актуальність даної роботи.

Мета: вивчення придатності до військової служби військовослужбовців рядового складу мобілізаційного резерву ЗС України та військовослужбовців Державної прикордонної служби України на основі вивчення особливостей структури захворювань, з приводу яких вказані контингенти на етапі звільнення визнані Військово-лікарською комісією (ВЛК) непридатним (обмежено придатним) до військової служби.

Матеріали і методи. Вивчення особливостей стану придатності до військової служби військовослужбовців рядового складу мобілізаційного резерву ЗС України, військовослужбовців Державної прикордонної служби України на етапі звільнення, які впливають на якість комплектування мобілізаційного резерву при частковій та повній мобілізації, проводилося шляхом аналізу звітної документації (ф. 2 мед., 4 мед.) за 2008–2012 рр. з використанням статистичного методу дослідження.

Результати дослідження та їх обговорення. За результатом проведеного аналізу багаторічної динаміки придатності до військової служби за станом здоров'я військовослужбовців строкової служби мобілізаційного резерву ЗС

України на етапі звільнення встановлено, що у 2008–2012 рр. у структурі захворювань, з приводу яких військовослужбовці були визнані ВЛК непридатними (обмежено придатними) до військової служби в ЗС України, перше місце посіли розлади психіки та поведінки (V клас), які становили $21,71 \pm 0,46\%$ (рис. 1). Друге місце серед хвороб, внаслідок яких відбулися зміни у стані здоров'я військовослужбовців строкової служби та, відповідно, зміни у стані їхньої придатності до служби, посіли хвороби органів трав-

лення (XI клас) – $18,88 \pm 0,44\%$, з яких виразкова хвороба шлунка та ДПК становили $13,06 \pm 0,38\%$. Третє місце посіли хвороби системи кровообігу (IX клас) – $12,14 \pm 0,36\%$, з яких гіпертонічна хвороба становила $1,66 \pm 0,14\%$. Четверте місце посіли інфекційні та паразитарні хвороби (I клас) – $10,40 \pm 0,34\%$, у тому числі туберкульоз становив $4,2 \pm 0,22\%$. П'яте місце посіли хвороби кістково-м'язової системи та сполучної тканини (XIII клас) з показником $8,11 \pm 0,30\%$, з них дорсопатії становили $4,2 \pm 0,22\%$.

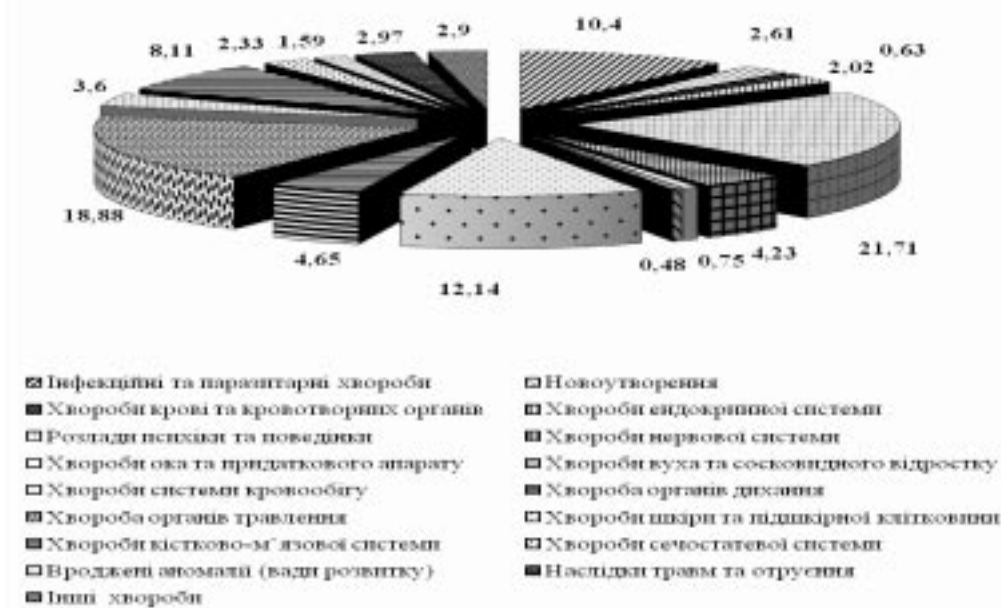

Рис. 1. Структура захворювань, з приводу яких військовослужбовці строкової служби мобілізаційного резерву ЗС України на етапі звільнення визнані ВЛК непридатними (обмежено придатними) до військової служби у 2008–2012 рр. (%)

За результатом проведеного аналізу багаторічної динаміки придатності до військової служби за станом здоров'я військовослужбовців офіцерського складу мобілізаційного резерву ЗС України на етапі закінчення військової служби встановлено, що у 2008–2012 рр. у структурі за-

хворювань, з приводу яких військовослужбовці були визнані ВЛК непридатними (обмежено придатними) до військової служби, перше місце посіли хвороби системи кровообігу (IX клас) з часткою $40,49 \pm 0,40\%$, з них гіпертонічна хвороба становила $32,62 \pm 0,38\%$. (рис. 2). Друге місце

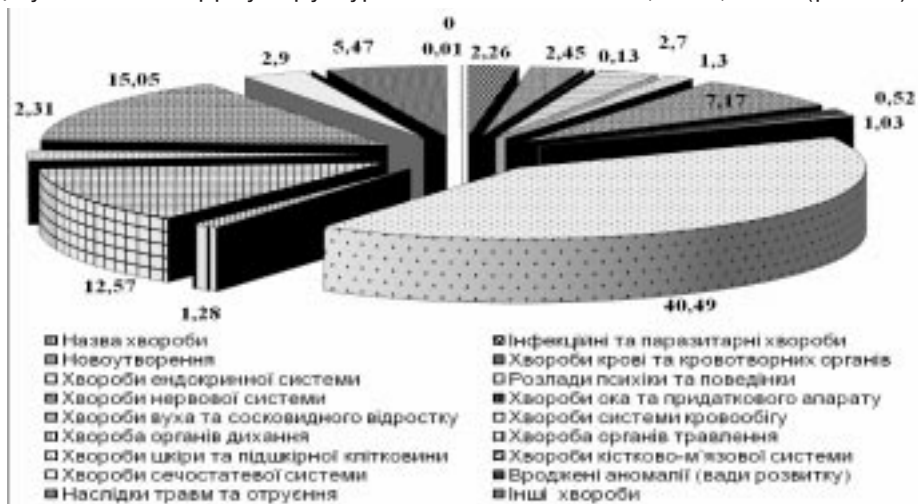

Рис. 2. Структура захворювань, з приводу яких військовослужбовці офіцерського складу мобілізаційного резерву ЗС України на етапі звільнення визнані ВЛК непридатними (обмежено придатними) до військової служби у 2008–2012 рр. (%)

посіли хвороби кістково-м'язової системи та сполучної тканини (XIII клас) – $15,05 \pm 0,29\%$, з них дорсопатії становили $13,06 \pm 0,28\%$; третє місце належить хворобам органів травлення (XI клас) – $12,57 \pm 0,27\%$, з яких виразкова хвороба шлунка та дванадцятипалої кишки становить $7,47 \pm 0,22\%$. Четверте та п'яте місця у структурі захворюваності військовослужбовців офіцерського складу мобілізаційного резерву належить хворобам нервової системи (VI клас) та наслідкам травм та отруєнь (XXI клас) – $7,17 \pm 0,21\%$ та $5,47 \pm 0,19\%$ відповідно.

Висновки

1. Встановлено, що невизначеність причин розвитку стану непридатності військовослужбовців мобілізаційного резерву заважає дієвому комплектуванню ЗС України в умовах часткової та повної мобілізації.

2. У 2008–2012 рр. у структурі захворювань, з приводу яких військовослужбовці строкової служби мобілізаційного резерву ЗС України на етапі звільнення були визнані ВЛК непридатними (обмежено придатними) до військової служби, перші п'ять місць посіли розлади психіки та

поведінки ($21,71 \pm 0,46\%$), хвороби органів травлення ($18,88 \pm 0,44\%$), хвороби системи кровообігу ($12,14 \pm 0,36\%$), деякі інфекційні та паразитарні хвороби ($10,40 \pm 0,34\%$) та хвороби кістково-м'язової системи і сполучної тканини ($8,11 \pm 0,30\%$).

3. У структурі захворювань, з приводу яких військовослужбовці офіцерського складу на етапі закінчення військової служби в ЗС України були визнані ВЛК непридатними (обмежено придатними) до військової служби у 2008–2012 рр., перші п'ять місць посіли хвороби системи кровообігу ($40,49 \pm 0,40\%$), хвороби кістково-м'язової системи та сполучної тканини ($15,05 \pm 0,29\%$), хвороби органів травлення ($12,57 \pm 0,27\%$), хвороби нервової системи ($7,17 \pm 0,21\%$), наслідки травм та отруєння ($5,47 \pm 0,19\%$).

Перспективи подальших досліджень полягають у комплексному дослідженні стану придатності військовослужбовців офіцерського складу мобілізаційного резерву на етапі звільнення з військової служби, виявленні причин інвалідності військовослужбовців мобілізаційного резерву ЗС України та Державної прикордонної служби України.

Список літератури

1. Бібік Т. А. Вивчення стану здоров'я та надання медичної допомоги військовослужбовцям ЗС України за даними соціологічного опитування / Т. А. Бібік // Військова медицина України. – 2005. – № 2. – С. 50–52.
2. Бібік Т. А. До питання про подальший розвиток диспансеризації військовослужбовців Збройних сил України / Т. А. Бібік, Г. З. Мороз // Лік. справа. – 2007. – № 5/6. – С. 125–128.
3. Біла книга України 2009. Оборонна політика України : щорічник. – К. : МО України, 2010. – 92 с.
4. Біла книга України 2012. Оборонна політика України : щорічник. – К. : МО України, 2013. – 73 с.
5. Калагін Ю. Охорона здоров'я військовослужбовців як складова соціальної сфери Збройних сил України / Ю. Калагін // Соц. психологія. – 2007. – № 5. – С. 157–162.
6. Концепція професійного здоров'я військовослужбовців у Програмі будівництва та розвитку ЗС України / В. Я. Білий, О. О. Сохін, М. М. Вовкодав [та ін.] // Наука і оборона. – 2000. – № 3. – С. 22–26.
7. Питання оптимізації медичної та медико-експертної допомоги військовослужбовцям на регіональному рівні / М. П. Захараш, О. В. Сергієні, А. М. Кравченко, Г. І. Тітов // Україна. Здоров'я нації. – 2008. – № 2. – С. 192–195.
8. Про внесення змін до Закону України "Про загальний військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 04.04.06. № 3597-IV // Оф. вісн. України. – 2006. – № 17 (10.05.2006). – Ст. 1261.
9. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію : Закон України від 16 жовтня 2012 р. // Військове законодавство України : зб. нормативних актів. – К. : Атіка, 2012.
10. Про оборону України : Закон України від 6 грудня 1991 р. // Законодавство України з питань військової сфери. – К. : Азимут-Україна, 2003.
11. Про структуру військового резерву людських ресурсів : постанова КМУ від 18 жовтня 2006 р. № 1426 // Оф. вісн. України. – 2006. – № 42 (01.11.2006). – Ст. 2805.
12. Стратегічний оборонний бюлетень України : щорічник. – К. : Аванпост-прім, 2012. – 55 с.
13. Шевчук Р. В. Особливості сучасного стану здоров'я юнаків-підлітків з обмеженою придатністю до військової служби за припискою / Р. В. Шевчук, І. В. Огороднійчук, Л. В. Руцук // Військова медицина України. – К., 2013. – Т. 14, № 2. – С. 55–61.

ИЗУЧЕНИЕ СОСТОЯНИЯ ПРИГОДНОСТИ К ВОЕННОЙ СЛУЖБЕ ВОЕННОСЛУЖАЩИХ РЯДОВОГО И ОФИЦЕРСКОГО СОСТАВА МОБИЛИЗАЦИОННОГО РЕЗЕРВА ВООРУЖЕННЫХ СИЛ УКРАИНЫ НА ЭТАПЕ УВОЛЬНЕНИЯ

В.В. Косарчук¹, Л.М. Чорна², В.В. Якимец³, М.І. Хижняк⁴, Л.А. Устинова⁴

¹Национальная медицинская академия последипломного образования им. П.Л. Шупика, г. Киев, Украина

²Военно-медицинский клинический центр Центрального региона, Винница, Украина

³Больница Управления внутренних дел Министерства Внутренних Дел в Ровенской области, Украина

⁴Украинская военно-медицинская академия, Киев, Украина

Цель: изучение пригодности к военной службе военнослужащих рядового и офицерского состава мобилизационного резерва Вооруженных Сил Украины.

Матеріали і методи. На основі статистическої отчетності по формі № 2/мед., № 4/мед. і отчетов о результатах медического осмотра военнослужащих Вооруженных Сил Украины за 2008–2012 годы изучались динамические изменения в состоянии пригодности к военной службе на этапе увольнения.

Результаты. В структуре заболеваний, по поводу которых военнослужащие были признаны военно-врачебными комиссиями непригодными (ограниченно пригодными) к военной службе, первые места заняли расстройства психики и поведения (21,71%), болезни органов пищеварения (18,88%), болезни системы кровообращения (12,14%), инфекционные и паразитарные болезни (10,40%), болезни костно-мышечной системы (8,11%). Среди болезней, в результате которых произошли изменения в состоянии пригодности к службе военнослужащих офицерского состава, первые пять мест заняли болезни системы кровообращения (40,49%), болезни костно-мышечной системы (15,05%), болезни органов пищеварения (12,57%), болезни нервной системы (7,17%), травмы и отравления (5,47%).

Выводы. Неопределенность причин развития непригодности военнослужащих мобилизационного резерва мешает действенному комплектованию Вооруженных Сил Украины в условиях частичной и полной мобилизации и требует дальнейших исследований.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: мобилизация, военнослужащие мобилизационного резерва, рядовой состав, офицерский состав, пригодность к военной службе.

STUDY OF THE STATE OF FITNESS TO MILITARY SERVICE OF SERVICEMEN OF ORDINARY AND OFFICERS OF COMPOSITION OF MOBILIZATIONAL RESERVE OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE ON THE STAGE OF LIBERATION

V.V. Kosarchuk¹, L.M. Chorna², V.V. Jakimec³, M.I. Hizhnyak⁴, L.A. Ustinova⁴

¹National Medical Academy of Postgraduate Education named after P.Shupyk, Kyiv, Ukraine

²Military medical clinical center of central region, Vinnytsia, Ukraine

³Hospital Management of internal affairs Ministries of Internal Affairs in Rivne, Ukraine

⁴Ukrain military medical academy, Kyiv, Ukraine

Purpose. Studying of suitability to military service of servicemen of ordinary and officers of composition of mobilizational reserve of the Armed Forces of Ukraine.

Materials and methods. On the basis of the statistical accounting on a form 2/med., № 4/med. and reports on the results of medical review of servicemen of the Armed Forces of Ukraine for 2008-2012 dynamic changes were studied in the state of suitability to military service on the stage of liberation.

Results. In the structure of diseases concerning which servicemen have been recognized by the Military-medical commissions unsuitable (limit suitable) for military service the first places occupied accordingly disorders of psyche and behavior (21,71%), illnesses of organs of digestion (18,88%), illnesses of blood circulation system (12,14%), infectious and parasitic diseases (10,40%), illnesses of bone-muscular system (8,11%). Among illnesses as a result of which changes took place in the state of fitness to service of servicemen and officers, first five places occupied illnesses of blood circulation system (40,49%), illnesses of bone-muscular system (15,05%), illnesses of organs of digestion (12,57%), illness of the nervous system (7,17%), traumas and poisoning (5,47%).

Conclusions. Undertaken of reasons of development of the state of uselessness of servicemen of mobilizational reserve prevents effective completing of the Armed Forces of Ukraine in conditions of partial and full mobilization and requires further research.

KEY WORDS: mobilization, servicemen of mobilizational reserve, servicemen of ordinary composition, servicemen of officers composition, fitness to military.

Рукопис надійшов до редакції 05.05.2014 р.

Відомості про авторів:

Косарчук В.В. – к.мед.н., доц. кафедри Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика; тел.: 067 465 64 57.

Чорна Л.М. – начальник кардіологічного відділення кардіологічної клініки Військово-медичний клінічний центр Центрального регіону; тел.: 067 501 07 38.

Якимець В.В. – к.мед.н., начальник відділення лікарні Управління внутрішніх справ МВС Рівненської області

Хижняк М.І. – д.мед.н., професор кафедри військово-профілактичної медицини Української військово-медичної академії; тел.: 067 402 50 94.

Устінова Л.А. – д.мед.н., професор кафедри військово-профілактичної медицини Української військово-медичної академії; тел.: 067 506 91 58.